

УДК 378.37.091

Мехед О.Б.

Підготовка майбутніх учителів біології та основ здоров'я до здійснення соціально-педагогічної діяльності як важлива умова виховання здорової молоді

*Національний університет "Чернігівський колегіум"
імені Т.Г. Шевченка, Україна*

The article presents a theoretical analysis and determination of the specifics of socio-pedagogical activities by a teacher of biology and basics of health. Criteria, indicators are determined, the levels of readiness of future teachers of biology and basics of health to carry out social and pedagogical activities in secondary schools are characterized. The results of experimental verification of organizational and pedagogical conditions of future teachers of biology and basics of health in the process of studying in higher education are described.

Key words: social and pedagogical activity, secondary education institutions, future teachers of biology and basics of health.

Процес євроінтеграції України передбачає впровадження нової освітньої парадигми, що забезпечуватиме найповніше відображення аутентичних традицій виховання молоді, в той же час відповідатиме суспільно-історичним орієнтирам на здоровий спосіб життя кожного індивідуума. Ключовою фігурою у формуванні соціальної позиції учнів є учитель, зокрема, а якщо мова йде про формування здоров'ярозвивального освітнього середовища – це в першу чергу учитель біології та основ здоров'я. Вищезазначене доводить актуальність якісної фахової підготовки здобувачів освіти – майбутніх учителів біології та основ здоров'я, формування їх готовності до соціально-педагогічної роботи з дітьми, виховання їх громадянської позиції як невід'ємної складової процесу професійної підготовки на природничих факультетах у закладах вищої освіти.

Формування здоров'ярозвивального освітнього середовища передбачає прищеплення учням навичок здорового способу життя та безпечної поведінки. Про це зазначається у Концепції неперервної валеологічної освіти в Україні; Міжнародному проєкті "Європейська мережа шкіл сприяння здоров'я"; Регіональній програмі розвитку Національної мережі сприяння здоров'ю та інших нормативних документах. Вже в перші роки незалежності в Україні з'являється новий шкільний предмет "Валеологія", який згодом трансформувався в навчальний курс "Основи здоров'я". Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів 12-річної школи" № 132 від 23.02.2004 р. у навчальному плані закладів середньої освіти передбачено обов'язкове запровадження нового навчального предмета

"Основи здоров'я", що інтегрує знання з валеології й безпеки життєдіяльності та має на меті навчити школярів вести здоровий спосіб життя [1].

Мета нашої роботи полягала у визначенні актуальних питань підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров'я до провадження соціально-педагогічної діяльності у закладах вищої освіти з метою популяризації здорового способу життя.

Актуальність питання формування готовності майбутніх учителів біології та основ здоров'я до передачі молоді навичок безпечного і здорового способу життя не викликає сумнівів. Зазначена питання досить повно висвітлюється в наукових дослідженнях сучасних науковців, але як свідчить аналіз організації пізнавальної діяльності студентів педагогічних закладів вищої освіти ще недостатньо приділяється уваги викладачами методиці формування здорового та безпечного способу життя на уроках біології та основ здоров'я. Крім того, сучасний вчитель під час провадження соціально-педагогічної діяльності також може ефективно здійснювати мотивацію підростаючого покоління до здорового способу життя. Сприйняття та опанування інформації з безпечного і здорового способу життя, що є основою для формування здоров'язбережувального та здоров'ярозвивального освітнього середовища, ґрунтується на усвідомленні системи причинно-наслідкових та міжпредметних зв'язків, поміркованому та критичному ставленні до інформації, яка надходить джерел. Вищезазначене сприяє формуванню мотивації до здорового способу життя [2].

Таким чином, вчитель біології та основ здоров'я повинен пройти індивідуальну й унікальну підготовку під час навчання у закладі вищої освіти, що забезпечить його готовність до здійснення валеологічної діяльності як під час уроків так і у позанавчальний час. У той же час провадження просвітницької роботи з питань здоров'я вимагає високого рівня природничо-наукової - біологічної, та початкової медичної підготовки фахівця. Ці складові принципіально відрізняють професійну компетентність учителя біології та основ здоров'я від практичного шкільного психолога і соціального педагога. Вказані компетентності необхідні для ефективного створення здоров'ярозвивальних умов у навчальному закладі, активного впровадження в практику новітніх здоров'язберігаючих технологій, своєчасного і поміркованого здійснення моніторингу рівня здоров'я учасників освітнього процесу з застосуванням методів сучасної нозологічної діагностики тощо.

Соціально-педагогічна діяльність – один із провідних видів професійної діяльності вчителя, забезпечує соціальний аспект, що включає в свою чергу психолого-медико-педагогічне дослідження, вивчення, соціокультурної специфіки освітнього середовища тощо. Надзвичайно актуальним є формування в здобувачів освіти мотиваційної основи провадження майбутньої соціально-педагогічної діяльності,

спрямованої на підтримання здоров'ярозвивального освітнього середовища. Ефективним при цьому є використання системи бесід, дискусій, аналізу конкретних ситуацій, проблемного викладу навчального матеріалу, імітаційного моделювання, соціопсихологічних тренінгів, інтерактивних технологій тощо [3]. Доволі ефективним є цілеспрямоване моделювання ситуацій соціально-педагогічної діяльності, що викликають у майбутніх учителів усвідомлення необхідності активного застосування знань, умінь та навичок, реалізації професійно важливих для провадження соціально-педагогічної діяльності. Вказаний вид діяльності активно забезпечує особисте включення майбутніх педагогів в соціально-освітню діяльність, стимулює їх до оволодіння конкретними методиками, набуття досвіду творчої діяльності.

Таким чином, для належного виконання соціально-педагогічної діяльності майбутні вчителі біології та основ здоров'я повинні опанувати попередню фахову підготовку, мета якої полягає у формуванні в цієї цілісної системи професійних знань, умінь і навичок. Успішне провадження здоров'ярозвивальної діяльності передбачає також певний рівень інтелектуального й фізичного розвитку [4].

Готовність майбутніх учителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності з метою популяризації здорового способу життя доцільно розглядати як інтегративну динамічну якість особистості студента, що виявляється у усвідомленні ними мотивів і потреб у формуванні здоров'ярозвивального освітнього середовища, а відтак ефективно сприятиме вихованню здорового молодого покоління.

Література

1. Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів для основної та старшої школи // Освіта України. – 2004. – №17. – С. 2-9
2. Мехед О. Б. Підготовка майбутніх вчителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності з метою популяризації здорового способу життя // Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Вип. 7 (163) : НУЧК, 2020. – С. 115-120 с.
3. Мехед Д. Б., Мехед О. Б. Оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах дистанційної освіти // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Випуск 120. Серія : педагогічні науки : Збірник. – Чернігів : ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка, 2014. – С. 83 - 86.
4. Nosko M., Mekhed, O., Ryabchenko, S., Ivantsova, O., Denysovets, I., Griban, G., Prysyzhniuk, S., Oleniev, D., Kolesnyk, N., Tkachenko, P. (2020). The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9 (9), 18-28.